

Arvensis

GRANSKAD KUNSKAP FRÅN HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPENS HIR-RÅDGIVARE

8.2015
DECEMBER

Bra fånggrödeval

"Ge mer N till rätt vete"

**"Du väljer
vallens
karaktär"**

**Syntetiskt
vete höjer
skörden**

**Sex år med
Quench**

Skribenter i detta nummer: Rikard Andersson, Linda af Geijerstam, Nils Yngveson, Madeleine Wiström, Mattias Hammarstedt, Björn Roland, Göran Bergkvist, Olof Pålsson, Stefan Gustavsson, Emma Hjelm, Henrik Nätterlund, Ida Lindell, Gunnel Hansson, Anders Pålsson

Vilsen i vallen

Utbudet av vallblandningar är stort. Med koll på innehållet får man vallar som är sena eller tidiga, med potential för hög avkastning eller tåliga för torka.

Marknadens vallutbud förnyas sig. För ett par år sedan kom Lantmännen med en helt ny namngivning av sina vallblandningar. I år lanserar Scandinavian Seed ett samordnat koncept för Svenska Foder, Forsbecks och Skånefrö. Förnyas, men samtidigt förvillar. Den blandning som fungerat bra går inte längre att köpa till gamla namnet. Men grundinnehållet går att hitta någon annanstans. Koppla ihop egenskaperna med nyckelarter i

blandningen så hittar du hem igen.

Arter för alla val

Arterna leder till rätt egenskaper hos vallen. Timotej för hårdighet, rörsvingel för torktålighet och rajgräs för avkastning är grunddragen. Baljväxterna är mindre utpräglade. Grovt blir skalan här vitklöver för den som vill ha vallen länge, rödklöver för en robust vall och lusern för den som söker chans till avkastning

både i mängd och i protein. Rätt sort av en art är ibland ett viktigt val. Engelskt rajgräs har tydligast skillnad mellan sorter. Men även rödklöver, rörsvingel och timotej har en variation att arbeta med och se upp med.

Bredda skördefenstret

Högt näringsvärde är alltid på tapeten och är något som vi nog aldrig kommer helt i mål med. Marknadsutbudet möter ofta kravet med vallblandningar som håller näringsvär-

	TORR JORD			BRA JORD			VINTERHÄRDIGHET		
	Tidig	Medelsen	Sen	Tidig	Medelsen	Sen	Tidig	Medelsen	Sen
Hundäxing	X	X							
RÖRSVINGEL-/HYBRID									
Tidig t.ex. Hykor	X			X			X		
Medelsen t.ex. Karolina		X			X			X	X
Rajsvingel		X		X					
ENGELSKT RAJGRÄS									
Tidig t.ex. Malta		X		X					
Medelsen t.ex. Kentaur					X				
Sen t.ex. Herbal						X		X	X
TIMOTEJ									
Tidig t.ex. Switch				X	X		X	X	
Sen t.ex. Comer			X			X			X
RÖDKLÖVER									
Tidig t.ex. Taifun	X			X					
Sen t.ex. Ares		X	X		X	X		X	X
Vitklöver					X	X	X	X	X
Lusern	X	X	X	X					
Exempel vallfröblandningar	KS Öland	KS Swing Optivall Premia	Indus 11	KS Lusern Optivall Balans Optivall Tixakt	KS Majas Mira 23 Mira 21 Mira 22 Optivall Gourmet Optivall Delikat	Orion 11 Optivall Utsökt	Mira 24 Optivall Pro	Mira 12 Optivall Rejäl Optivall Trygg	Mira 11 Optivall Legend

KS= Kalmar lantmäns Kalmarsund Mira, Indus, Orion= Lantmännen Optivall=Svenska foder, Skånefrö och Forsbecks.

Bredda skördefenstret. Rajgräs för skördefenster, rödklöver för robust vall och rörsvingel för torktålighet. Utnyttja egenskaperna i en blandning för dina önskemål.

SLUTSATSER

- Senare skörd utan rörsvingel, ängssvingel och med sent rajgräs och timotej
- Rörsvingel och hundäxing ger torktålig vall
- Bästa avkastning och näringsvärde med rajgräs
- Timotej en säker och uthållig bas

det under en lång tid. Det är blandningar av arter och sorter som möter upp varandra med lite olika tidighet. Priset är att de riktigt vassa värdena aldrig nås.

Principen är att om du har sena sorter av timotej, engelskt rajgräs och rödklöver och samtidigt skippar ängssvingeln, får du en sen blandning. Och tvärtom för en tidig vall. Rörsvingel och dess hybrider behandlar man likadant som ängssvingeln, fast med ännu större försiktighet. Den fungerar dåligt om man vill skörda sent. Men det finns numera en variation bland rörsvingelsorter att nyttja bättre än vi hittills kunnat med marknadens utbud. Ett exempel är den nya rörsvingelsorten Karolina som har en sen utveckling.

Tåla torka

För riktigt tidiga blandningar gäller förstås hundäxing. Här får vi också en torktålig vall. Även rörsvingel och dess hy-

brider är extremt torktåliga. Gemensamt för de tidiga vallgräsen är just torktålighet men även snabbt dalande näringsvärde och ett krav på en tajmad skörd. Hundäxing är aggressiv och blir dominerande redan vid liten mängd i blandningen. Rörsvingeln är inte lika snabb. Den satsar först på rotsystem och dominerar vallen först efter ett par, tre år, om den inte konkurrerats ut. Minst 25 procent i vallblandningen gäller för att få den med sig. Mindre andel väljer man om man är rädd för rörsvingeldominerad vall.

Högavkastande i feta lägen

Både hundäxing och rörsvingel är riktiga högavkastare, men har som sitt handikapp snabbt dalande näringsvärden. Med vattentillgång och bra jord blir istället rajgräs förstahandsvalet för avkastning av både kvantitet och kvalitet. Engelskt rajgräs är huvudspåret med bra valmöjlighet bland sorter med

olika tidighet. Men rajsvingel kompletterar med ännu bättre avkastningspotential. Den är också tidigast och en pusselbit i skördefenstret. Haken med rajgräsen vet vi, de utvintrar förr eller senare. En måttlig inblandning på 10 procent, som ger betydligt mer i den växande vallen, kan anses som en lagom nivå i södra och mellersta Sverige.

Risk-chans-vall

Riktigt hög rajgräs-/rajsvingelinblandning är ovanlig i våra marknadsblandningar. Synd kan tyckas. Så hög avkastning som rajgräsen ger där marken

bär är det svårt att välja bort dem och lockande att satsa på dem. Man kan tänka sig ett strategiupplägg med riskspridning. En viss andel med den hyfsat säkra andelen på 10-15 procent rajgräs och en andel med större inblandning av rajgräs.

Söker du en vettig och uthållig vall som kan ligga många år med hyfsat skick blir timotej basen. Den är ju också ohotad etta i total mängd bland våra vallblandningar. ■

TUMREGLER FÖR VALLBLANDNING

Rörsvingel minst 25 % för god etablering. Upp till 25 % om du önskar en icke rörsvingeldominerad vall.

Engelskt rajgräs max 10 % för en uthållig vall. 15-25 % eller mer för en vall med hög avkastningspotential

Lusern 40 % för säker etablering. 15-25 % för måttlig etablering eller som test på jungfrulig mark.

Arvensis ges ut av de oberoende organisationerna HIR Skåne, Hushållningssällskapen Skåne, Skaraborg, Östergötland, Kalmar-Kronoberg-Blekinge, och Växa Sverige.

Arvensis förmedlar granskad och komprimerad kunskap även med internationell utblick. Målgruppen är professionella lantbrukare inom växtodlingsområdet. Våra skribenter är i huvudsak HIR-rådgivare som befinner sig mitt i lantbrukarnas vardag och verklighet.

Redaktion

Borgeby Slottsväg 11,
237 91 Bjärred
Tel 010-476 20 00
arvensis@hushallningssallskapet.se
www.arvensis.se
e-postadress till redaktion och
annons är fornamn.efternamn@
hushallningssallskapet.se

Gunnel Hansson
Tel 010-476 22 79

Emma Hjelm Tel 010-476 22 81

Linda af Geijersstam
Tel 0706-15 67 70

Björn Roland Tel 0511-248 35

Henrik Nätterlund
Tel 019-603 27 13

Artiklarna skrivs i samarbete mellan författaren och redaktionen. Har du synpunkter eller förslag på artiklar hör av dig till redaktionen.

Ansvarig utgivare

Erik Stjernedahl
Tel 010-476 22 01

Annonser

Thomas Linné
Tel 0708-81 66 11

Prenumerera på Arvensis

8 nummer per år för
895 kr/år + moms
Anmäl dig på www.arvensis.se
eller 010-476 20 00

Grafisk form

Graf&Bild AB, Västerås

Tryck

Kepa Tryck AB, Kävlinge

Omslagsfoto:

Henrik Nätterlund

Utgivningsplan 2015

	Annonsstopp	Utgivn.dag
Nr 8	25 nov	14 dec

Utgivningsplan 2016

Nr 1	12 jan	1 febr
Nr 2	23 febr	14 mar
Nr 3	12 apr	2 maj

Det går alltid att förfina

Som vanligt är inte allt som det ser ut vid en första anblick. I Arvensis antar vi utmaningen att gräva djupare. Det gäller exempelvis "Share farming" som inspirerar svenska lantbrukare på upplägg för delad vinst mellan jordägare och brukare. Men det engelska systemet bygger på ett skatteregelverk som gör det lönsamt för jordägare att betraktas som "farmers". Stefan Gustavsson går på djupet och benar ut vad i systemet som är intressant för svensk del.

Säsongens höga kväveoptimum har lett till budskap om höga kvävegivor. På något vis är det lätt att ta till sig budskapet om att höga kvävegivor är lönsamma. Men höga N-givor är såklart inte alltid rätt. I vete har Nils Yngveson vridit och vänt på försökssiffror och sett sorter som tappar mycket i avkastning när kvävet tar slut och andra som inte reagerar nämnvärt. Mattias Hammarstedt har sett detsamma i en försöksserie där sorterna Praktik och Mariboss reagerat helt olika. Hur ska din sort gödslas i vår?

Trevlig läsning!

Emma Hjelm,
Arvensis

Ur innehållet:

- 8 Mer kväve till rätt sort**
Reagerar olika på kväve
- 12 Vilsen i vallen**
Sen, torktålig, högvakastande?
- 14 Markägare och brukare delar**
Engelsk risk- och vinstdelning
- 16 Fånga kväve och stöd i ett**
Minskad arealflexibilitet
- 18 Sex år med malkornet Quench**
Rätt protein mellan stupstockarna
- 22 Hela paletten krävs mot molke**
Bekämpas tidigare än vi trott
- 24 Sortanpassa kvävegödslingen**
Praktik och Mariboss skiljer ut sig
- 28 Höstraps – plöja eller strip-till?**
Hur snabb etablering klaras
- 30 Beståndsuppbyggnad för hög skörd**
Målet är många kärnor
- 32 Vete – en slump att upprepa**
Syntetiskt vete kan öka skördarna

